

TALV 2012

KONSERVATIIV

IRLi HÄÄLEKANDJA

IRL

- Laari uued väljakutsed
- Terade eraldamine sõkaldest – elamislubadest kiretult
- Tasuta kõrgharidus innustab õppima
- Kes hakkavad saada vanemapensioni?

- Tule Suurkogule
- Erakonna uus kodu

Uus aasta on täis
väljakutseid ja võimalusi.

IRL soovib kõigile
aastaks 2012 edukust töös ja
palju rõõmu eraelus!

Hea erakonnakaaslane,

Hoiad enda käes värske IRLi ajakirja Konservatiiv esmaväljaannet. Loodan, et käesolevast saab Sinu jaoks oluline infoallikas erakonnas ja ühiskonnas toimuva kohta.

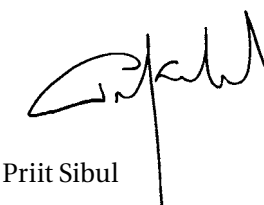
Aasta lõpp oli meie erakonnale pingeline aeg. Olen nõus Riigikogu spiiker Ene Ergmaga, kes erakonna volikogus ütles, et nn elamislubadeskandaal paljastas nii ahned kui alatud. Esimesed on need, kes ei mõistnud, et IRLi liikmena ei saa kõiksuguse äri tegeleda ning on oma tegevuse tulemusi mõistnud ja poliitikast lahkunud. Aga on ka teine seltskond, kes kasutas juhtunut erakonna maine kahjustamiseks ja isikliku ambitsiooni realiseerimiseks. IRL on nii erakonna volikogus kui eestseisuses mõistnud elamislubadega äritegemise hukka ning teatanud, et toetame Eesti elamislubade jagamise korra muutmist ja karistamist. Me peame end taas tõestama tõsiseltvõetava erakonnana.

Kuigi tundub, et tulevaste valimiseni on veel hulk aega, siis tösi on see, et tegelikult on aktiivne valmistumine valimisteks alanud juba mõne aja eest. Kooskäimistega on alustanud meie erakonda kuuluvad omavalitsusjuhid, Riigikogu fraktsioon on käinud maakondlikel visiitidel, noored on alustanud Liidriakadeemia projektiga. See on muidugi vaid väike osa erakonnas toimuva loetelust. Samavõrd oluline on see, et tänaseks on kõik meie erakonna rahalised kohustused partnerite ees täidetud ning saame keskenduda tulevikule.

Ajad on keerulised terves Euroopas ja see ei lase meil olla väga julge ega konkreetne ka meie endi tuleviku prognoosimisel. Seda olulisem on, et oleme suutnud saada korda oma rahaasjad ning püüame hoida korras ka riigirahanduse. Meie valijad on meile varasemalt ette heitnud, et me lubame, aga ei suuda oma lubadusi täita. Seekord oleme püüdnud paremini: kodualune maa on maksust vabastatud, hetkel on Riigikogus menetluses tasuta kõrghariduse ning emapensioni eelnõud. IRL on oma lubaduste täitmist võtnud väga tõsiselt. Aga loomulikult ei ole need ainsad teemad, millega erakond tegeleb.

Hetkel on erakonnas aktiivne aeg. Mitmes piirkonnas on üldkoosolekud toimunud ja õige mitmes kohas seisavad need veel ees. Ja juba 28. jaanuaril 2012 leiab Tallinnas Solarise keskuses Nokia kontserdisaalis aset erakonna Suurkoogu. Veel enne Suurkoogu toimub erakonna programmifoorum, kus saame arutada võimalikke poliitilisi initsiatiive ja resolutsioone, mida Suurkogul arutada. Mõistagi on keskseks murekohaks Eesti rahva demograafiline seis ja iibeküsimus ning perekonna institutsiooni tugevdamine. Samuti peab IRL pakkuma lahendusi haridus-, haldus- ja põllumajanduspoliitikas. Ma kutsun üles nendel teemadel arutlema piirkondades juba täna, et saaksime üle korrata või sõnastada oma lahendused.

Meeldivat lugemist soovides,

Priit Sibul

SISUKORD

Mart Laari uued väljakutsed	4	Energiasääst	18
Terade ja sõkalde saaga	6	Maakonnaviisiidid	20
IRLi uus peakontor	9	Vanemapension	22
2012. aasta riigieelarve	10	Nais- ja meesküsimustest	24
IRL välispoliitikas	11	Eesti rahva püsimisest	26
Parlamendiklubi	12	Euroopa Parlament 2012	28
Uued liikmed	13	Multikultuursusest	30
Tasuta kõrgharidus	14	IRL Noored	32
Põlva uus maavanem	16	Alkoholipoliitika	34

IRLi ESIMEES Mart Laar

Küsis: Gerrit Mäesalu

✳️ **Jaanuaris toimuval Suurkogul Mart Laar enam IRLi esimeheks ei kandideeri, seega uurime, millised on Mardi mõtted ja plaanid tuleviku osas.**

Mis oli IRLi esimeheks olemise aja kõige suurem üllatus või ootamatus?

Pea viimaste aastate suurimaks positiivseks arenguks seda, et Eesti suutis kriisiaastatel hoida riigieelarve tasakaalus, kärpida riigi kulutusi. Täna on Eesti majanduskasv Euroopa suurim, see on suuresti toona tehtud otsuste tagajärg.

Kas on midagi, mida oleksite IRLi esimehena veel kindlasti ära soovinud teha?

Eks need asjad on üldteada – tegemata jäänud reformid on ka täna aktuaalsed. Meie riigi rahakott on nii õhuke, et avalikus sektoris tuleks suurendada efektiivsust nii riigiasutuste, omavalitsuste kui ka hariduse alal. Põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega suutsime astuda pool sammu, kuid ainult pool, sest nagu ikka suurte ja oluliste muutuste puhul, kipub IRL sisuliste reformide tegemisel jääma ainsaks, kellel jätkub lõpuni julgust. Paljudest reformidest räägitakse täna kui igihaljastest, sest need on nii pikka aega tegemata. Vajadust mõistavad paljud, kuid tegijatel kipub hoog takerduma, kui jõutakse tegelike ja sisuliste muudatusteni.

Kas ja kui palju soovite edaspidi kaasa rääkida IRLi poliitiliste põhiliste kujundamisel?

Pea esmatähtsaks IRLi ministrina riigikaitsereformide alga-

tamist, efektiivsuse suurendamine on võimalik ja vajalik ka siin. Maksimaksjatelt kogutud raha kasutamine peab andma tulemuste otseselt kaitsevõimes, mitte üha kasvavas bürokraatias. Loomulikult pean väga tähtsaks valitsuses toetada meie poliitiliste eesmärkide saavutamist ja valijatega sõlmitud lepingu täitmist – Eesti peab minema üle tasuta kõrgharidusele, sest igal noorel ja andekal inimesel peab olema võimalus saada eluteele kaasa korralik haridus, seda sõltumata tema vanemate rahakoti paksusest. Emapensioniga liigume päris rahuldavas tempos, samuti hindan kõrgelt majandus- ja kommunikatsioonimister Juhan Partsi tööd, kes energiatõhususprogrammide kaudu vähendab realselt Eesti inimeste kodudele tehtavaid kulutusi.

Kuidas mõjutab elamislubade skandaal IRLi?

Kuna toime on pandud rikkumisi, siis tuleb need avalikkuse ette tuua ja ebaseaduslikud elamisloa tühistada. See on ainumõeldav nii Eesti riigi kui ka IRLi seisukohalt, sest meie ühine ülesanne on kaitsta Eesti julgeolekut ning kindlat arengut. Pea valmistama pettumuse neile, kes loodavad seoses elamislubade skandaaliga, et IRL kaob Eesti poliitikast. See ei lähe nii. IRL on läbi ajaloo suutnud hoogsalt ja avalikult igat sorti küsimusi klaarida. Oma tööd

valitsuses on IRL aga alati hästi teinud ning langetanud otsuseid, mis on Eestit edasi viinud. Praeguse valitsuse näitel olgu selleks kas riigikaitse uuele tasemele viimine või hariduse põhimõtteline uuendamine – jõudu otsustamiseks meil jätkub. Jõudu jätkub IRLil ka selleks, et Eesti elamislubade jagamise korda muuta ning tagada, et ükski Eestile julgeolekuohtu kujutav või riigile sisuliselt valetav tegelane siin elamisluba ei saaks.

Milline on IRLi positsioon Eesti poliitikas?

IRLi positsioon on olnud alati üks ja seesama – teeme rasketel aegadel õigeid otsuseid, seda hoolimata sellest, et mõni neist võib olla ka ebapopulaarne ja selle langetamiseks on tulnud partnereid tõsiselt veenda. Oleme rahvuslik-konservatiivne erakond, otsuste tegemisel ei juhindu me ainult päevapoliitilisest reaalsusest ja kalkulatsioonidest, vaid hoiame kogu aeg silme ees sihti hoida Eestit eestlastele elamisväärse kodu- na üle aegade.

Kuidas suurendada erakonna toetust?

Sellele küsimusele on väga lihtne vastata. Erakond ei olegi oluline, see on vahend meie väärtuste kaitseks, vahend selle nägemuse kaitseks, mida meie partei liikmed omavad ja milleks me üldse kokku oleme tulnud. Nagu on kirjutanud Jaak Aaviksoo – meie erakond on

Foto: Annika Haas

rahvuslik aare. IRLil on kõige lojalesem valijaskond, läbi aegade on meid toetanud haritud ja eestimeelsed inimesed, kes näevad, et meie riigi ja ühiskonna tuleviku tagamiseks tuleb teha otsuseid, mis ei anna lühiajalist kasu, kuid mille vilju lõikavad meie lapsed aastate pärast. Heaks näiteks on Eesti madal maksukoormus ja avatud majandus, mis on meie ühiskonda küllaltki valusalt kohanema sundinud, kuid millest tõusvat tulu võime selgelt märgata. Kaksikümne aastat iseseisvat riiki on elav toetus selle kohta, kui tõsiseltvõetavaks ja asjalikuks suudavad tublid ja töökad inimesed oma riigi muuta. Eesti ei pea täna maailmas midagi tõestama, me oleme tõsiseltvõetavad liikmed nii Euroopa Liidus kui NATO-s. Otsuseid, mida oleme teinud, ja tõsist suhtumist tuuakse üha ja üha teistele maailma riikidele eeskujuks. Samas pole põhjust loorberitele puhkama jääda, sest teame ja näeme veel palju võimalusi oma riigiasjade veelgi paremaks korraldamiseks. Heaks proovikiviks on hariduses toimuvad reformid, mille teostamiseks Jaak Aaviksoo teeb järjekindlalt kogu meie erakonna toetusel väga vajalikku tööd.

Millised tegurid võiksid oluliselt muuta praeguseid suhteliselt stabiilseid erakondade jõujooni?

Eesti on jõudmas küpsete demokraatiate sekka, eelmine valitsus püsis läbi kriisi valimistest valimisteni. Pea seda väga oluliseks märgiks küpsusest ja tõsiseltvõetavusest. Kindlasti pole õigus nendel, kes arvavad, et kiired poliitilised muutused oleksid kuidagi Eestile kasulikud. Stabiilsus ja sihikindel tegutsemine on kasvatanud ka meie poliitikute kompetentsi ning nad suudavad olla ministri- ja ametkondadele headeks partneriteks ja suunajateks.

Kuhu peaksime suunama poliitilise teraviku lähiaastatel?

Peamine on mitte jääda puhkama juba saavutatule. Maailm meie ümber muutub pidevalt ja me peame oma arengu tagamiseks otsima pidevalt sisemist efektiivsust ja otsima koostöövõimalusi kõigi partneritega, kellel on meiega sarnased eesmärgid. Siseriiklikult on kõige olulisem mitte suurendada maksukoormust, vaid pigem püüda leida lahendusi selle vähendamiseks. Maksukoormuse kasv on ilmselt kõige suurem oht, mis võib meie riigi arengut pärssida. Me peame püsima konkurentsivõimelised ning liikuma pidevalt suurema

riigi efektiivsuse ja läbipaistvuse suunas.

Mis on kaitseministri kõige suurem mure seoses Eesti riigikaitsega?

Praegu on Euroopa ja kogu maailma suurimaks mureks rahapoliitilised arengud ja ebastabiilsus, mis seab löögi alla nii üksikute riikide toimetuleku kui ka nende võime panustada organisatsioonides, mille liikmena on neil kohustus selle toimimise realselt panustada. Loodan, et praegu maailmas toimuv ei sea löögi alla nende suurte liitude tulevikku

Milliste mõtetega vaatate Euroopa võlakriisi?

Praeguste probleemide peamine põhjus on see, et riikide eelarved on olnud pikka aega defitsiidis. Lihtsaid ega kiireid lahendusi siin pole, kuid loodan, et Euroopa institutsioonid suudavad saadud kogemustest õppida ning Euroopa läheb edasi tugevamana kui varem. Peamine õppetund on see, et reeglid on täitmiseks ning Eesti on hea näide, kuidas reegleid täites ning struktuurseid probleeme mitte tekitades on võimalik kriise vältida või neid suhteliselt kergemini üle elada.

TERADE ja sõkalde saaga.

Tekst: Marko Pomerants, Riigikogu õiguskomisjoni esimees, 2009-2011 Eesti Vabariigi siseminister

✳️ Välismaalasel peab olema Eestis viibimiseks legaalne alus, olgu selleks viisa, tähtajaline elamisluba või pikaajalise elaniku elamisluba.

Tähtajaline elamisluba on välismaalasele kuni viieks aastaks antav luba Eestisse elama asumiseks: abi-kaasa juurde, lähedase sugulase juurde, õppimiseks, töötamiseks, ettevõtluseks jne. Eestisse elama asuvate välismaalaste arv on piiratud aastase sisserände piirarvuga, mis ei tohi ületada aastas 0,1 protsenti Eesti alalisest elanikkonnast. Sisserände piirarvu raames võib siseminister määrusega kehtestada piirarvu jagunemise elamisloa taotlemise põhjuse ja elamisloa andmise aluse järgi. Samas on terve rida selliseid isikuid, keda piirarvu täitumise arvutamisel ei arvestata. Nendeks on näiteks: eestlane, Eesti kodaniku ja Eestis elamisloa alusel elava välismaalase abikaasa.

Tähtajalise elamisloa ettevõtluseks võib anda välismaalasele, kellel on osalus äriühingus või kes tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana, kui äriühing või füüsilisest isikust ettevõtja on registreeritud Eesti äriregistris, ettevõtlus on vajalik, lähtudes riiklikust huvist Eesti majanduse arendamisel, ning välismaalase elama asumine Eestisse on ettevõtlusele oluline.

Tähtajalise elamisloa ettevõtluseks võib anda välismaalasele, kellel on piisavad rahalised va-

hendid ettevõtluseks Eestis, sealhulgas vähemalt 63 900 eurot tema kontrolli all olevat kapitali, mis on investeeritud äritegevusse Eestis, ja äriplaani kirjeldus, millest nähtub äritegevuse iseloom, ulatus ning vajamineva personali suurus, kvalifikatsioon ja oskused.

Füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemiseks nõutava Eestisse investeeritud kapitali suurus on vähemalt 15 950 eurot. Tähtajaline elamisluba ettevõtluseks pole Eesti eripära. Näiteid on ridamisi nii Euroopa Liidust, kui mujalt maailmas. Lätis näiteks tuleb 300 000 eurot deponeerida pangas 5 aasta jooksul ja 70 000 eurot peab olema kinnisvara maksumus või sissemaks äritegevuse alustamiseks. Taanlastel konkreetset rahalist nõuet pole, aga äritegevus peab olema seotud Taani majandushuveidga.

Peavad olema piisavad vahendid äritegevuseks ja tegemist peab olema aktiivse äritegevusega.

Kuna sisserände piirarv ei ole viimastel aastatel täitunud, siis ei olnud 2011. aasta alguses põhjust kehtestada suuremat piirarvu kui

0,075 % Eesti alalisest elanikkonnast. Nii kehtestas Vabariigi Valitsus 13. jaanuaril 2011 käesoleva aasta piirarvuks 1008. Käesoleva aasta mais selgus, et sisserände piirarv täitub ebatavaliselt kiiresti, sest enneolematult palju elamisloa taotlusi on esitatud töötamiseks äriühingu juhtorgani liikmena. Sellest tulenevalt tekkis oht, et kiire piirarvu täitumise tõttu juhtorgani liikmetega ei oleks jäänud võimalust taotleda tähtajalist elamisluba mõnel muul alusel. Ja nüüd tuleb oluline koht! Juba 4. juulil kehtestas siseminister määrusega, et rohkem elamislube töötamiseks juhtor-

Juba 4. juulil kehtestas siseminister määrusega, et rohkem elamislube töötamiseks juhtorgani liikmena 2011. aastal ei anta.

gani liikmena 2011. aastal ei anta. Ühtlasi alustas Politsei- ja Piirivalveamet kontrolli, et välja selgitada piirarvu kiire täitumise põhjused. Ilmnes, et paljud äriühingud olid tõenäoliselt asutatud üksnes selleks, et taotleda elamisluba juhtorgani liikmena. Seni on avastatud üksnes äriühingu juhtorgani liikmena töötamiseks antud elamislubade väärkasutusi ja 65 juhul on alustatud elamisloa kehtetuks tunnistamise menetlust, neist 15 on juba kehtetuks tunnistatud.

Äriühingu juhtorganite liikmetele antud elamislubade suure arvu tõttu täitus sisserände piirarv juba 31. augustil 2011.

Siseministerium (SiM) pöördus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi (MKM) ja Kaubandus-Tööstuskoja (KTK) poole, et küsida nende seisukohta sisserände piirarvu suurendamise vajaduse kohta. Nii nagu KTK, toetas minister Parts, sisserände piirarvu suurendamist Eesti ma-

janduse arengu eesmärgil kuni 0,1 % Eestis alalisest elanikkonnast. Vabariigi Valitsus kehtestaski 29.09.2011 sisserände piirarvuks 1344, mis on maksimaalne lubatud suurus.

Selleks, et lisandunud piirarvu arvelt saaksid elamislube eelkõige oskustöölised, keda Eesti tööandjad vajavad, algatas siseminister määruse eelnõu sisserände piirarvu jagamiseks elamisloa andmise aluste järgi, tehes prognoosi 2011. aasta lõpuni. Eelnõu kohaselt nähti ette 292 elamisluba töötamiseks, 25 ettevõtluseks, 8 piisava legaalse sissetuleku olemasolul ja 11 välislepingu alusel.

Eelnõu menetluse käigus tegi MKM ettepaneku suurendada piirarvu ettevõtluseks antavate elamislubade arvu 60 võrra.

Ministerium põhjendas oma ettepanekut ettevõtlusinvesteeringute olulisusega Eesti majandusele ja piirarvu vähese täitumisega teistel alustel. MKM on seisukohal, et sisserände piirarvu alajaotus ei lahenda tegelikku probleemi, sellega võime takistada oluliste investeeringute Eestisse tuleku. Pigem tuleks SiM-il tegeleda kontrolli ja järelevalve tõhustamisega. Ülaltoodud põhjustel kehtestas Siseminister 15.10.2011 sisserände piirarvu jagunemise vastavalt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi ettepanekule – lisandus 232 elamisluba töötamiseks, 85 ettevõtluseks, 8 piisava legaalse sissetuleku olemasolul ja 11 välislepingu alusel.

Kui siseminister ei oleks kehtestanud sisserände piirarvu jagunemist elamisloa andmise aluste järgi, siis oleks sisserände piirarv täitunud lihtsalt elamisloa taotluste laekumise järjekorras.

Seaduses on rida asjaolusid, miks riik võib elamisloa andmisest keelduda ja samuti tühistada. Ettevõtluseks antud tähtajaline elamisluba tunnistatakse kehtetuks, kui välismaalane, esitatud äriplaani, äripartnerid või esitatud rahalised allikad ei ole usaldusväärsed, välismaalase senine tegevus ei ole vastavuses äriplaani- või välismaalane ei ole täitnud käesolevast või muust seadusest tulenevat välismaalase Eestis ajutise viibimise, elamise või töötamisega seonduvat kohustust. Süsteem ongi peamiselt üles ehitatud järelkontrollile. Selleks, et aru saada kas elamislube väljastavas Politsei- ja Piirivalveametis on elamislubade väljastamise ja järelkontrolli protseduuridega kõik korras, algatati teenistuslik järelevalve, mida hakkab läbi viima siseministeriumi sisejulgeoleku asekancler Erkki Koort. Elamislubade andmise kord tuleb üle vaadata ka välismaalaste seaduses. Ettevõtluseks antavaid elamislubasid peavad saama üksnes inime-

Ettevõtluseks antavaid elamislubasid peavad saama üksnes inimesed, kes toovad Eesti ühiskonnale lisaväärtust.

sed, kes toovad Eesti ühiskonnale lisaväärtust. Nende elamislubade väljastamise muutmisel tuleb peale julgeolekuküsimuste silmas pidada ka muudatuste mõju Eesti majandusele.

Politiikutest ministrid on selles loos teinud oma tavapärasest tööd. Muidugi võib olla kriitiline ühe või teise väljaütlemises või teos seoses selle looga, aga ma julgen arvata ka täna, et IRL volikogu käitus ministreid usaldades õigesti. Millega terade ja sõkalde saaga lõpeb, seda näitab aeg.

IRLi SUURKOGU 2012

Hea erakonna liige!

☀️ Kahe aasta järel jõuab peagi kätte aeg, mil igal erakonna liikmel on taas võimalus valida oma esindajad IRLi eestseisusesse.

Tuleva suurkogu näol on tegemist mitmes mõttes olulise sündmusega ja seda mitte ainult erakonna jaoks - meie valikust sõltub milline saab olema Eesti poliitika suund järgnevatel aastatel. See on väga suur vastutus!

Oleme erakonnana jõudsalt kasvanud ja meie sõna on riigipoliitika kujundamisel muutunud üha kaalukamaks. Oleme viiendat aastat kandmas valitsusvastutust. Meil on võimalus teostada just sellist poliitikat, mida peame Eestile kõige õigemaks ja paremaks. Olgu

selle märksõnadeks vanemapension, tasuta kõrgharidus või hoopis midagi kolmandat. Oluline on, et me julgeksime ja tahaksime teha suuri asju, sest ainult see tagab Eesti arengu jätkusuutlikkuse ja edu.

Nagu on tavaks saanud, võtame suurkogul ühiselt vastu poliitilise avalduse, millele eelneb vastavasisuline arutelu erakonna liikmete osavõtul. Nimetatud avalduse tähtsust on raske ülehinnata, kuna selle avalduse mandaat on sõna otseses mõttes tuhandeid hääli. Just suurkogul tehtud poliitiline avaldus väljendab vast kõige selgemiini meie hetke eesmärgi ja suunda erakonnana.

IRL peegeldab endas meie kõigi nägu. Et seda nägu saaks igaüks meist ise kujundada, ootame Sind osalema IRLi Suurkogul, mis seekord toimub laupäeval, 28. jaanuaril kell 12 Tallinnas Nokia Kontserdimajas. Suurkogul valime järgmiseks kaheks aastaks erakonna esimehe, aseesimehed, eestseisuse, revisjonkomisjoni ning aukohtu liikmed.

Loomulikult jagame suurkogul ka IRL Kuldmärke ja kuulutame välja Aasta Tegija 2011. Samuti kuulame traditsioonilisi aruandeid ministritelt, riigikogu fraktsioonilt ja erakonna juhtivorganitelt.

Kohtumiseni Suurkogul,

Priit Sibul
Peasekretär

IRLi UUS PEAKONTOR

asub Paldiski mnt 13

Peele pikalt kestnud otsinguid leidsime endale uue sobiva kontori. IRLi uued bürooruumid hakkavad asuma Paldiski mnt 13, kõigest mõnesaja meetri kaugusel meie eelmisest kontorist.

Ruumide valikul osutus määravaks, et ruumid oleksid kindlasti kesklinnas. Tähtis oli ka ühistranspordi ja autoga ligipääsetavus. Paldiski mnt 13 asuvasse majja kolime sisse aasta alguses.

Meile on võimalik tulla külla iga päev kell 10-16.

Olete kõik oodatud!

SUURKOGU 2012

Programm algab kell 12:00

Esimehe kõne
Esimehe kandidaatide kõned
Aseesimehe kandidaatide kõned
Eestseisuse, aukohtu ja revisjonkomisjoni liikmekandidaatide tutvustamine
Valimiskorra tutvustus
VAHEAEG ja hääletamine 14:00-15:00
Välisinterviud
Poliitilised avaldused ja erakonna programmi muudatusettepanekud
Riigikogu fraktsiooni aruanne
Peasekretäri aruanne
Revisjonkomisjoni aruanne
Volikogu aruanne
Aukohtu aruanne
Europarlamendi saadiku Tunne Kelami ettekanne
Ministrite aruanded

IRL Kuldmärkide jagamine ja Aasta Tegija 2011 välja kuulutamine
Valimistulemuste teatavakstegemine
Uue esimehe sõnavõtt

* Mandaatide väljastamine kell 10:00-13.30

Päevale lisavad hoogu:
tšellokvartett C-Jam
Liis Lemsalu bändiga
laulvad näitlejad
Päeva juhib Andres Dvinjaninov

Kohtumiseni!

2012. AASTA RIIGIEELARVE MÄRKSÕNAD ON pensionitõus ja investeeringud

☀ 2012. aasta riigieelarve on läbi aegade suurim, kulud kasvavad 600 miljoni euro ning tulud 500 miljoni euro võrra. Kasvust hoolimata on tegemist siiski eelkõige kriisist taastumise eelarvega.

Foto: Malev Toom

Valitsuse eesmärk on eelarve tasakaalu järkjärguline saavutamine, mistõttu lähtub riigieelarve konservatiivse eelarvepoliitika põhimõtetest – riik ei ela üle oma võimete. Eeldatav eelarve puudujääk ulatub 2,1 protsendini SKP-st. Seda ei kata riik võimalusel aga laenamise, vaid kasutab selleks oma reserve. Vaatamata eelarve puudujäägile ja Euroopas möllavale võlakriisile on tuleva aasta eelarves kokku lepitud mitmeid asju, mis tõstavad inimeste elujärge ning parandavad elukeskkonda.

Riigieelarve kuludest suurima osa ehk kolmandiku moodustavad kulud sotsiaalsele kaitsel ja need suurenevad 190 miljonit eurot ehk 10 protsenti. Esiteks tõusevad järgmise aasta 1. aprillist pensionid 4,4% võrra, mis tähendab keskmise vanaduspensioni 13 euro suurust kasvu kuus. Olgugi, et see ei paista just väga mõjus tõus, tähendab see riigile lisanduvaid kulusid 71 miljoni euro eest. Kokku moodustab pensionite väljamakse riigieelarve tulude mahust viiendiku ehk ligi 1,36 miljardit eurot. Pensionitõus on igati põhjendatud üldise elukalliduse kasvuga. Eakate inimeste kulud toidukorvile ja esmatarbekaupadele on viimasel aastal tublisti kasvanud ning pensionitõusuga tagab riik pensionäride parema toimetuleku.

Samuti andis valitsus majanduskriisi ajal lubaduse taastada 2012. aastal teise pensionisamba maksed. Seda lubadust ka täidetakse ning järgmisel aastal taastab riik täielikult maksed kohustuslikku kogumispensionifondi. Ühtlasi suureneb ka meditsiinisüsteemi rahastamine, mis parandab arstiabi kvaliteeti ja kättesaadavust üle kogu riigi.

Teine oluline märksõna käesoleva eelarve puhul on investeeringud. 2012. aasta eelarves on riiklike investeeringute maht läbi aegade suurim, ulatudes 1,25 miljardi euroni. See tähendab aastast kasvu ligi 300 miljonit eurot.

Tublisti on suurenenud riigi investeeringud kohalikele omavalitsustele. Lisaks otsetoetustele suunab valitsus tuleval aastal kohalikele omavalitsustele täiendavaid finantsressursse saastekvootide müügist saadud vahendite ja välisloetuste arvelt. Selle abil tehakse korda palju avalikke asutusi koolidest lasteaiadeni. Kohalikele teedele eraldatavad summad suurenevad 40 protsenti, mis on valdkondade lõikes järgmise aasta riigieelarves üks suurimaid kasvunumbreid.

Kindlasti on Eestis veel palju valdkondi, mis vajaksid lisaraha, kuid paraku on raha piiratud ressurss. Riigieelarve koostamine on selgelt kompromisside tegemise protsess, kuna kõigi vajadusi täielikult rahuldada on võimatu. Iga rahalise eralduse taga peab olema konkreetne tuluallikas – riik ei saa minna seda teed, kus heaolu parandamise tuhinas hakatakse elama laenatud raha arvelt. Pikemas perspektiivis oleksid sellel hukatuslikud tagajärjed, mida näitab ka tänane Euroopa võlakriis.

Konservatiivne eelarvepoliitika on meile siiani edu toonud ja oleks vale seda suunda mitte jätkata. 2012. aasta riigieelarve on vastutustundlik ja koostatud eelkõige tulevikku vaatavalt.

Marko Mihkelson kohtumas Lõuna- Korea välisministri Kim Sung-Hwaniga.

IRL SUUNAB Eesti välispoliitikat

☀ Möödunud oktoobris täitus neljas tegevusaasta IRL-i Välispoliitika Nõukogul (VPN). Tekst: Berit Teeäär, IRLi välissekretär

Möödunud oktoobris täitus neljas tegevusaasta IRLi Välispoliitika Nõukogul (VPN). Asutamisel seatud plaanist korraldada kohtumisi neli korda aastas, on välja kasvanud oluliselt sagedasem koostöö erakonna välissuhtleajate vahel, kelleks on IRLi välis- ja EL asjade komisjoni liikmed Riigikogus, ministrid, erakonna esindajad Euroopa Parlamendis ja teistes institutsioonides - organisatsioonides, välissekretärid ja suursaadikud – kokku 30 liikme ringis. Välispoliitika nõukogu juhivad Marko Mihkelson, aseesimeesteks on Andres Herkel ja Mari-Ann Kelam.

Erakondade ühinemise järel taas ellu kutsutud kooslust võiks ka mõttekojaks nimetada. VPNi tegevus hõlmab nii välispoliitiliste sündmuste analüüsi kui ka IRLi vastavate seisukohtade sõnastamist ja tegevussuundade seadmist, eesmärgiga suunata Eesti välispoliitikat ning seeläbi – veelgi ambitsioonikamalt – suurendada Eesti mõjuvõimu Euroopas ja maailmas.

Kokkusaamistel käsitletakse nii VPNi liikmete hiljuti toimunud rahvusvahelisi kohtumisi kui ka seisukohti eelseisvateks aruteludeks Riigikogus. Kõige enam kõneainet pakkunud riik on kindlasti Venemaa, sealse poliitilised arengud ning föderatsiooni suhted tema naabritega. 2008. aastal toimunud rünnak Gruusiale andis põhjust VPNi erakorraliseks istungiks ning tõstis kiiresti päevakorda arutelu infosõja teemal. Venemaal toimuvat on aidanud lahti mõtestada ja prognoosida külalisesinejad, näiteks Balti Vene Uuringute Keskuse direktor Vladimir Juškin ning Vene publitsist ning ajaloo- kirjutiste autor Mark Solonin.

Niinimetatud kuulamisi korraldab VPN ka muudel teemadel – 2009. aasta lõpus andis ülevaate Eesti plaanidest EL ja NATO suunal välisminister Urmas Paet. 2010. aasta sügisel kuulati Tšerkessi diasporaa delegatsiooni, kes otsis rahvusvahelist toetust takistamiseks Soõsi olümpiarajatistega põhjustatavat loodushävingut tšerkesside põlisel asualal.

VPNi töö tulemused pole aga jäänud vaid välispoliitika ringi – oleme valmistanud ette IRLi seisukohad nii Euroopa Parlamendi kui ka Riigikogu valimisprogrammide tarvis. Käsitletud teemad leiavad tihti väljundi kuuendat aastat ilmuvas välispoliitika ajakirjas Maa ilma Vaade (www.maa-ilmavaade.ee).

Meenutamist väärib VPNi avalik algatus tähistada konservatiivse poliitika *grand old man'i* ja Balti riikide taasiseseisvumise suure toetaja – USA president Ronald Reagani 100. sünniaastapäeva, andes tema nime välisministeeriumi taga asuvale pargile. Välisministeeriumi ja koalitsioonipartnerite toetusele vaatamata pörkus algatus kahetsusväärset Tallinna linnavõimude vastuseisule.

Näiteid oleks veel palju. Möödunud sügisel rääkisime ka Iraanist ja Kreekast, Hiinast ja Tiibetist, arutasime Aasia strateegiat ning jälgisime murelikult Lätis ja Venemaal toimuvat.

MIS ASI ON IRLi Parlamendiklubi?

☀ Sellest sügisest alustati IRLi Parlamendiklubi õhtute sarja.

Parlamendiklubi on IRLi parlamendiliikmete ja teiste juhtpoliitikute vaba suhtlemiskoht. Parlamendiklubis on lubatud kiruda ja kiita parteid ja valitsust, teha lobitööd ja vaielda erakonna poliitika üle. Samuti pakuvad meie ministrid klubiõhtutel ülevaateid ministeeriumides toimuvast. Hetkeseisuga on Parlamendiklubis esinenud regionaalminister Siim-Valmar Kiisler haldusteemadel, põllumajandusminister Helir-Valdor Seeder andis ülevaate nii Eesti põllumajanduses toimuvast, kui ka Eesti seisukohtadest järgmise perioodi Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika eelarve koostamisest, haridusminister Jaak Aaviksoo käsitles olulisi teemasid nii üldharidus- kui kõrgharidusmaastikul. Samuti eelmise aasta viimasel kohtumisel tegid meie riigikogu liikmed kokkuvõtte möödunud aastast ja tutvustasid IRLi eesmärke ja tegevusi uuel aastal. Koosviibimised toimuvad korra kuus.

IRLi UUED LIIKMED

Agnes Alas, õpilane

Minu jaoks pole poliitika pelgalt maailmavaade. See on elustiil, suund, mis annab elule teise väärtuse, tahtmine asju muuta ja reaalne võimalus käed külge panna. Just kõik need tegurid leidsid minu jaoks kooskõla, kui ma viibisin esmakordselt ühel erakonna üritusel ning seejärel tuli ka otsus IRLiga liituda.

Maarika Taukul, õpetaja

Olen varasemalt enamasti valimistel toetanud IRLi. Poolteist aastat tagasi "valis" IRL mind, kui mulle tehti ettepanek abistada erakonda valimiskampaanias. Selle töö käigus veendusin lõplikult, et minu ja IRLi nägemused ja väärtused on kattuvad. Nii sündiski otsus liituda Eesti parima erakonnaga.

Johannes Pirita, Pirita liikluskooli omanik

Ma olin kunagi Isamaaliidus. Aga siis lahkusin, loobusin poliitikast kui ebahuvitavast tegevusest. Viimati, kui Keskerakonna propaganda väga valjuks läks, tahtsin, et Laari partei saaks valimistel võimalikult palju hääli, seepärast taastas oma liikmeksoleku. Ei enam.

Lehar Lindre, ettevõtja

Liitusin Isamaa ja Res Publica Liiduga kuna mulle on lähedane erakonna maailmavaade. Soovin, et minu toetus oleks aktiivsem kui ainult valimisedelit täites. Ligi 15 aastat metsandusvaldkonnas tegutsenuna tahan oma teadmiste ja praktilise kogemusega anda panuse jätkusuutliku, keskkonda säästva ja erametsaomanikke toetava metsanduspoliitika kujundamisele.

Ene Saar, Viljandimaa Omavalitsuste Liidu esimees

Hindan IRLi programmis eelkõige EESTI INIMESE väärtustamist läbi perele ja kodule tähelepanu pööramise. Lapse kasvatamise tähtsustamist läbi emapensioneri loomise, majanduslikult vähekindlustatud lastele hariduseks ja huvitegevusteks võimaluste loomise kavandamist ja suurte perede heaks hästi rakendunud kodutoetust. Ei pea mõistlikuks sissetulekust sõltumatuid laustoetusi, pigem toetatud teenuseid ja vajadusepõhist lähenemist.

Minu jaoks on tähtis regionaalse majanduse toetamine, sest esikohal inimeste jaoks on töökohad ja alles seejärel toetav taristu ja tegelusvõimalused, mis on meil regiooni juba suhteliselt heal järjel. Vajalikuks pean omavalitsuste tulubaasi taastamist esimesel võimalusel ja jagan ka halduspiiride muutmise vajaduse seisukohta, seda eelkõige mõistlikuma ressursikasutuse ja kvaliteetse haldustegevuse saavutamiseks püüdes kaasata senisest rohkem kogukonda kaasaraajakijana.

TASUTA KÕRGHARIDUS innustab õppima!

✦ IRLi üleriigilise küsitlusele vastanud pidasid üheks olulisemaks tasuta kõrghariduse kehtestamist.

Küsis: Linda Eichler

Esti kõrghariduse rahastamine on 1996. aastast põhinenud riiklikul koolitustellimisel. Säärane süsteem ei ole ennast tõestanud, vastupidi - on selge, et vanaviisi enam jätkata ei saa ja ümberkorraldused kõrghariduses on hädavajalikud. Ülevaate kõrgharidusreformist annab haridus- ja teadusminister Jaak Aaviksoo.

Mida kujutab endast kõrgharidusreform?

Kõrgharidusreform tagab kõigile kõrgkooli sisseastunutele õiguse õppida tasuta, eeldusel et õppekava läbitakse täies mahus. Seega sõltub tulevikus kõik vaid

üliõpilase töökusest ja ideaalis saaksid kõik tudengid tasuta õppida. Lisaks kasvab ka kõrgkoolide rahastamine ning seda eelkõige paremat kvaliteeti ja suuremat tulemuslikkust näidanud kõrgkoolide jaoks.

Mis on selle reformi eesmärk?

Reformi eesmärk kõige laiemas plaanis on kõrgharidusele õiglase ligipääsu tagamine ning kõrgharidussüsteemi kvaliteedi ja tulemuslikkuse tõstmine. Sisuliselt tähendab see ühelt poolt kõigile võrdsete tingimuste loomist sisseastumisel, sõltumata rahalistest võimalustest, teiselt poolt aga suurendab nõudlikkust üliõpilastele.

Tegevustoetustele ülemineku eesmärgiks on suunata kõrgkoole langetama jätkusuutlikke otsuseid ja valikuid, mis arvestavad nii nende tugevusi, nõrkusi kui ka riigi prioriteete. Samuti vähendab reform senist kõrgkoolidevahelist ja -sisest killustumist.

Miks me ei saa jätkata tänase kõrghariduse süsteemiga?

Esiteks on täna kehtiv süsteem ebaõiglane. Osa tudengeid saavad ülikoolis tasuta õppekohtadele, teistel aga tuleb finantseerida oma õpingud kogu ülikooliaja vältel iseseisvalt, sõltumata oma õpingutulemustest. Teine, ja ehk veel suuremgi probleem, on praeguse riikliku koolitustellimusega tekkinud olukord, kus kõrgkoolid ei suuda täita etteantud tellimust ning selletõttu jäävad õpingud venima. Kohati on rahamaiad kõrgkoolid langetanud ka oma kvaliteedinõu-

Kõrgharidusreform tagab kõigile kõrgkooli sisseastunutele õiguse õppida tasuta, eeldusel et õppekava läbitakse täies mahus.

ded olematule tasemele, mis omakorda pärsib kogu kõrghariduse arengut.

Millistel tingimustel on võimalik tasuta kõrgharidust saada?

Tasuta kõrgharidus on garanteeritud juhul, kui õpitakse täies mahus eestikeelsel õppekaval ning läbitakse vähemalt 30 EAP semestris. Väiksema tulemuslikkusega õppides tuleb tasuda vaid osa kuludest proportsioonis võlgne-

vustega. Riiklikest prioriteetidest lähtudes ei ole tasuta õpe tagatud osakoormusega õppes ja võrkeelsetel õppekavadel. Samas võib kõrgkool ise vabastada üliõpilased osalisest õppekulude hüvitamisest ka võrkeelsetel ja osalise koormusega õppekavadel.

Mis saab, kui tudeng ei täida täiskoormuse nõuet?

Kui tudeng ei soovi või ei suuda õppekava täies mahus läbida, on vastavalt kõrgkooli kehtestatud tingimustele võimalik temalt nõuda õppekulude osalist hüvitamist. Osakoormusega õppes, osalise õppemaksu ulatuses kuni riiklikult kehtestatud ülempiirini. Täisajaga õppides tuleb hüvitada kulud proportsionaalselt korduskursuste mahuga.

Kuidas hakkab kõrghariduse rahastamine kõrgharidusreformi jõustumise korral välja nägema?

Peamine muudatus on praeguses keerulises baasmaksumustel ja erialakoeffitsientidel põhinevas riikliku koolitustellimuse süsteemis, kus kõrgkoolid ei ole suutnud tellimust täita. Baasmaksumused ja erialakoeffitsendid asendatakse tegevustoetustega, mille kasutamise põhimõtetes lepatakse kokku tulemuslepingus. Kõrgkoolid va-

banevad praegusest väga detailsest pearahasüsteemist ja rahastamine hakkab otseselt sõltuma ülikooli kvaliteedist ja õppetöö tulemuslikkusest.

Tasulistel kohtadel õppivate tudengite arv kõrgkoolides juba kahaneb, sest demograafilistel põhjustel ei jätku tasulisse õppesse noori, kes sooviksid ka täisajaliselt õppida. Ka edaspidi säilib osaline õppemaks neile, kellel on kindel töökoht ja soov ning võimalus õppida vaid osakoormusega.

Millal avaneb ligipääs tasuta kõrgharidusele esimestele tudengitele?

Juba täna saavad umbes pooled tudengid tasuta õppida, kahjuks ka siis, kui õpitulemused seda ei õigusta. Reformi käivitumisel järgmisel aastal avaneb tasuta õppe võimalus kõigile tudengitele.

Kui palju suureneb riiklike õppekohtade arv?

Riiklikud õppekohad praeguses mõistes kaovad, kõigile eestikeelsete õppekavade täies mahus täitjatele on garanteeritud tasuta õppimise võimalus. Tudengid, kes ei täida õppekava täies mahus, peavad kõrgkooli kehtestatud tingimustel tasuma korduskursuste eest ise. Lisaks jäävad võimalused

osakoormusega õppeks töötavatele tudengitele, kes maksaksid ka osalist õppemaksu

Kui suur on reaalne tudengite arvu vähenemine tulevikus?

Gümnaasiumilõpetajate arv väheneb praegusega võrreldes aastaks 2015 40% võrra. Ilmselt ei ole aga tudengite arvu langus siiski nii järsk, kuna õppima asutakse elukestva õppe raames ka mitmendat korda. Lisaks loodame, et suurenev soov ülikool õigeaegselt lõpetada kahandab ka ülikooli seinte vahel pelgalt aega viitvate üliõpilaste arvu.

Kas ja millal tagatakse tudengitele õppetoetused? Kui palju selleks raha on vaja?

Valitsuse tegevusprogrammis on ette nähtud õppetoetuste suurenemine 8,1 miljoni euro võrra alates 1. jaanuarist 2015. Sisuliselt tähendab see praeguste stipendiumipõhiste toetuste kahekordistamist. Haridus- ja teadusministeeriumi eesmärk on viia õppetoetused sisse paralleelselt kõrgharidusreformi rakendamisega ja soovitatavalt juba järgmisest aastast.

PÕLVA UUS MAAVANEM

Ulla Preeden väärtustab avatud suhtlust ja meeskonnatööd

✳️ **Novembris asus Ulla Preeden Põlvamaa maavanema ametikohuseid täitma. Urime, millega Ulla on varasemalt tegelenud ning millised on tema ootused seoses maavanema tööga.**

Küsis: Linda Eichler

Uue Põlvamaa raamatu esitlus

Milline on olnud Teie elukäik enne maavanemaks saamist?

Minu teekond on olnud üsna tavaline. Olen kõigepealt lõpetanud gümnaasiumi ning sealt edasi suundunud ülikooli. Tartu Ülikooli läksin õppima geoloogiat ning olen sellel erialal lõpetanud kõik õppeastmed. Juba magistrantuuri õpingute kõrvalt hakkasin tööle laborandina TÜ geoloogia osakonnas ning mõned aastad töötasin ka õppe- ja üliõpilasosakonna ning haldus- ja tugistruktuuri avatud ülikooli keskuse analüüsi spetsialistina. Edasi viis tee mind Tartu Ülikooli bioloogia-geograafiateaduskonda, kus töötasin geoloogia osakonna erakorralise teadurina. Seega kõik, mis eelneb maava-

nemaks saamiseni on peamiselt olnud seotud Tartu Ülikooliga.

Kust tuli otsus maavanema kandidatuur vastu võtta ehk eelistate nüüdsest maavanema ametit teaduri tööle?

Maavanema kandidatuuri üles seadmine tuli mulle üllatusena. Selleks hetkeks olin oma elus läbinud kõik õppeastmed doktorantuurini välja ning minu elus valitses teatud paigalseis. Seega pakkumine tuli õigel hetkel. Kindlasti oleksin ma saanud jätkata teaduritööd Tartu Ülikoolis. Otsustavaks sai minu jaoks kodukanti naasmine, Põlvamaa heaks töötamine ning uued väljakutsed.

Millised teemad on järgneva viie aasta jooksul Teie südameasjad

Põlvamaa heaks töötades maavanemana?

Teemasid, millega tegeleda on kindlasti palju. Kõige südamelähedasem on minu jaoks haridustemaatikaga seonduv. Hetkel on väga aktuaalne Põlvamaa koolivõrgu korrastamine. Juba teisel tööpäeval uues ametis tuleb Põlvamaad külastama haridusminister. Seega saan kohe haridustemaga tegelema hakata. Teine suur valdkond, kus kaasa lüüa, on tööhõive probleemide lahendamise otsimine Põlvamaal. Kindlasti on vaja tegeleda ka haldusreformiga seonduvaga ning suhelda omavalitsustega, et leida ühine keel edaspidiseks koostööks. Teemasid võib välja tuua veel ja veel, kuid

minu jaoks on väga oluline kohalike inimeste heaolu tagamine.

Kas Teil on plaanis kolida tagasi Põlvamaale elama seoses maavanema ametiga?

Selline plaan on olemas. Esialgu ma hakkam iga päev Tartust tööle käima. Juba varasemalt on olnud mõtted kodukohta ehk Põlvamaale naasta. Esialgu pean leidma endale sobiva elamispiina, et need mõtted teoks teha.

Minu jaoks on väga oluline kohalike inimeste heaolu tagamine.

Kui palju panustab maavanema ametikoht kohaliku elu arendamisse? Kas maavanemal on üldse mõtet?

Seda diskussiooni seoses maavanema ametikoha vajalikkusega on üsna palju olnud. Mina arvan, et maavanema kui otsustaja roll võib olla vähenenud, kuid maavanema funktsioon vahendajana on säilinud. See on lüli riigi tasandil omavalitsuste, ettevõtjate ja kohalike elanike vahel. Maavanemana saab inimesed ära kuulata ning omanõu ja vastutulelikkusega abiks olla, et elu Põlvamaal paremaks muuta. Eks tulevik näitab, mis saab maavanema ametikohaga edasi.

Mida Teie sooviksite regionaalsel tasandil ära teha ning millist suunda peaks Eesti riik hoidma selles küsimuses?

Põhimõtteliselt olen ma haldusreformiga nõus, sest väga väikesed omavalitsused ei ole jätkusuutlikud. Siinkohal ma veel ei tahaks hakata pakkuma välja lahendusi. Kõigepealt soovin analüüsida hetke olukorda Põlvamaal ja kuulata kõiki huvigruppe ning läbi selle jõuda otsusteni. Minu eesmärk on asjad läbi mõelda ja mitte teha ennatlikke otsuseid, mis sellisel viisil niikuini toetust ei saa. Usun, et see võiks toimuda sujuvalt, aga kiiremini kui seni.

Milline on Teie arvamus Eesti haridussüsteemist ning kõrghari-

dusreformist? Mida peaks tegema ja mida mitte?

Hetkel on arutelu üldharidus- ning kõrgharidusmaastiku muutustest Eestis väga aktuaalne. Olulisemaks pean just gümnaasiumivõrgu reformimist. Näiteks Põlvamaad ootab ees koolivõrgu korrastamine. Kohalikele elanikele tuleb tagada võimalikult hea ligipääs kvaliteetsele haridusele. Ka siinkohal on hetkel veel vara pakkuda lahendusi ning ees seisab kõikide valdkondadega tutvumine.

Kuidas Teie suhtute maalt linna kolimisse ja eestlaste väljarändesse?

Mõnes mõttes ei ole sinna midagi parata, sest inimesed liiguvad sinna, kus neil on töökoht. Tuleb mõeldasellele, kuidas luua selliseid tingimusi, et inimesed tahaksid tulla maale tagasi elama. Muidugi ei ole oluline ainult tagasi tulemine vaid ka hoolitsemine nende inimeste heaolu eest, kes seal juba on. Elukeskkonna väärtustamine on oluline ning hakkam sellega kindlasti tulevikus tegelema.

Te olete esimene õrnema soo esindaja Kagu-Eestis, kes on maakonnajuhiks tõusnud. Miks on Teie hinnangul naisi poliitikas nii vähe?

Mina arvan, et see on mõnes mõttes seotud sooliste erinevustega, sest naised on üldjuhul veidi alalhoidlikumad. Juhtival kohal töötades või poliitikas olles on vastutus tavaliselt suurem. Oma kogemusest tulenevalt arvan, et naistel on raskem riski võtta ehk minna kindlustundest nõ. teadmatusse uusi väljakutseid vastu võtma. Mõeldakse rohkem pere peale enne otsuse langetamist. Avalik tähelepanu ei pruugi alati samuti kõige meeldivam olla. Need on mõtted, mis minagi enne otsuse vastu võtmist läbi arutasin. Tegelikult mulle väga ei meeldigi, kui hakatakse inimesi sooliselt

eristama. Samas ma arvan, et tasakaal peab olema ja kui inimesel tahtmist on, siis tuleb tegutseda.

Millised oleksid Teie tugevamad küljed maavanema kohustuste täitjana?

Maavanema rolli täitjana pean enda tugevuseks avatud meelega töökohale suundumist. Olen eelarvamustest prii ja pean seda üsna oluliseks, sest ma ei välista kellegagi koostööd. Tulenevalt oma eelnevast ametist teadurina on minu tugevuseks analüüsivõime, meeskonnatöö kogemus, järjepidevus ning suhtlemine erinevate partneritega.

Miks Te olete just IRLi liige?

Erakonnaga liitumine oli minu täiesti teadlik valik sellel hetkel. Ma ei ole seni olnud poliitiliselt aktiivne ja mul ei olnud varasemalt tuttavaid IRLis - oli ainult soov hakata aktiivselt tegutsema ning selle ajendiks kodukant. Soovisin kandideerida kohalikel valimistel volikokku, sest ma nägin võimalust asju paremaks muuta ning samuti oli olemas tahe tegutseda. Aga elu läks nii, et sellel hetkel sai palju aktuaalsemaks doktoritöö kaitsmine. Vaatamata sellele üritasin ennast kohalike oludega kogaeg kursis hoida. Seega, kui tuli pakkumine

Maavanema ametikoha võtsin vastu, et just liikuda tagasi Põlvamaale ja olla kasulik oma kodukohale.

kandideerida maavanemaks, nägin selles enda jaoks võimalust.

Kuhu Teil on plaanis edasi suunduda? Riigikokku?

Maavanema ametikoha võtsin vastu, et just liikuda tagasi Põlvamaale ja olla kasulik oma kodukohale. Mis tulevik toob, seda ma ei oska hetkel öelda. Muutused minu elus on toimunud suhteliselt ootamatult ning esimene asi on viiakursi ennast maakonnas toimuvaga.

ENERGIASÄÄSTU investeerimist tuleb soodustada

✦ Majandus- ja kommunikatsiooniminister Juhan Parts räägib kodukuludest, energiasäästust ja tuumaenergiast.

Küsis: Kaido Kukk

IRLi üks põhilubadusi Riigikogu valimistel oli „kodukulud alla!“. Mida nimetatud lubadus endas kätkeb ja mida konkreetset on tänaseks tehtud kodukulude ohjeldamiseks?

IRLi eestvõttel otsustas Riigikogu vabastada kodualuse maa maamaksust. Edasi tuleb aga tähelepanu pöörata eelkõige küttekuludele, kuna need moodustavad kodumajapidamise kuludest kütteperioodil kõige suurema osa. Küttele kuluvat summat saab vähendada, muutes kodud soojapidavamaks. Meie põhiline taotlus on soodustada inimeste investeerimist energiasäästmisse, et nad peaksid edaspidi maksma sooja eest vähem.

Kolmas oluline märksõna on monopolide ohjeldamine. Konkurentsiamet kui sõltumatu hinnaregulaator teeb järelvalvet monopoolses seisundis olevate kommunaalteenuseid pakkuvate ettevõtete üle. Kui varem oli monopolidel võimalik hindu rohkem oma suva järgi tõsta, siis täna toimub reaalne ja efektiivne kontroll nende hindade üle.

Kuidas on konkurentsiamet järelvalvega siiani toime tulnud?

Järelevalve toimib. Monopolide ohjeldamise seadusega suurenesid konkurentsiametil võimalused nii hinnatõusu ohjeldada, kui ka põhjendamatuid hindu alandada. Kaugkütte osas tehtud muudatus-

te järel langes selle aasta algusest gaasi hind kodutarbijatele keskmiselt 11% jagu.

Kredexi renoveerimistoetuste abiga renoveeritakse Eestis ligi 300 kortermaja aastas. Sellises tempos jätkates kulub kõikide kortermajade energiasäästlikuks muutmisele rohkem kui 40 aastat. Millised on siin riigipoolsed võimalused renoveerimistempo tõstmiseks?

Täna pakub riik korteriühistutele seninägematuid toetusi, et kortermajad korda teha. Loomulikult tahaks näha, et korteriühistud kasutaksid majade renoveerimistoetusi veel aktiivsemalt. Riik katsub taotlemist lihtsustada ja koostöös omavalitsustega veenda korteriühistuid senisest enam tulevikku suunatud investeeringuid tegema. Korralikult renoveeritud maja annab soojuses säästu kuni 50 protsenti. Lisaks kasvab maja eluiga, mille tulemusena maja turuväärtus võib tõusta kuni 40 protsenti.

Energiasääst on viimasel ajal ka Eestis üha rohkem kõneainet pakunud. Mis on lisaks majade renoveerimisele meie võimalused energiasäästuks?

Kavas on sarnaselt kortermajadele analoogne toetusvõimalus avada ka väikemajadele. Eesmärk on luua individuaalmajadele ja kuni 3 korteriga ridaelamutele riigipoolne toetusprogramm kuni 40% ulatuses. Samuti tahame selle programmi raames motiveerida

majaomanikke kasutama renoveeritud majade puhul energiasäästlike vahendeid, nagu näiteks päikesepaneelid.

Kodukulud sõltuvad ka elektrist. 2013. aastal liitub Eesti elektri vabaturuga, mis võib esialgu kaasa tuua mõningase elektrihinna tõusu. Miks ikkagi on vabaturule üleminek Eesti jaoks oluline?

Keskmisel leibkonnal kulus eelmisel aastal elektrienergiale 3,5% kogu aasta kuludest. Elekter ei ole kuluartiklina ei praegu ega ka tulevikus sellises suurusjärgus nagu on kulud näiteks toidule, transpordile ja rõhutan veelkord – meie kliimas ka küttele.

Turu avamise sisuline mõte on läbipaistva turu loomine, mis tagab tarbijale kõige õiglasema elektrihinna. Täna on Eestis müüt,

Korralikult renoveeritud maja annab soojuses säästu kuni 50 protsenti.

et Narva elektri jaamade reguleeritud kulupõhine elektrihind tagab meile odava elektri. Elekter on meil olnud naabritest soodsam, kuna töös on olnud vanad elektri jaamad, millesse pole olnud vaja palju investeerida. Nende tööaeg on aga ümber saamas. Kui nüüd uusi jaamu ehitatakse on mõistlik see, et ükski elektritootja ei saa automaatselt kõiki oma kulusid tarbijatele üle kanda, vaid et elektri-

Juhan Parts internetikaablit paigaldamas Amblas Järvamaal

tootjad nii meil kui naaberriikides konkureerivad omavahel. Mõnedel perioodidel on elektrienergia vabaturul seetõttu olnud ka odavam kui Eestis reguleeritud kulupõhine hind.

Enam kui kakskümmend aastat tagasi oli ka telefoniteenus monopol, täna on aga sideteenuste osas konkurents ja telefonijärjekorras seismise aega ei igatse vist küll keegi tagasi.

Milline saab olema elektrienergia hind vabaturul 2013. aasta alguses, saab selgeks järgmise aasta teises pooles.

Kuivõrd reaalne on oht, et elektri kallinemisega muutub kallimaks ka tootmine, mis võib põhjustada üleüldise hinnatõusu?

Kõik suuremad ettevõtted, kelle elektri tarbimine ületab 2 GWh aastas, ostavad vabaturult elektri juba 2010. aastast. Me näeme, et need ettevõtted on võtnud vabaturule üleminekuga enda

energiatarbimise ka rohkem luubi alla, mis on muutnud nad ökonoomsemaks ja konkurentsivõimelisemaks.

Majandus- ja kommunikatsiooniministeerium plaanib kärpida taastuvenergiatoetusi. Mida tähendab see elektri lõpptarbijale jaoks?

Taastuvenergia toetused ei ole mõistlikus tasakaalus tootja ja tarbija vahel. Ideaalvariant oleks, kui me suudaksime kogu elektritootmise ilma toetusteta ülesse ehitada. Hetkel toetame me

Täna on Eestis müüt, et Narva elektri jaamade reguleeritud kulupõhine elektrihind tagab meile odava elektri.

midagi, mis ei saa majanduslikult ise hakkama ning ei ole seega jätkusuutlik. Kärpe eesmärk on viia toetused sõltuvusse elektri turuhinnast, mis tähendaks toetuste ligi 50 protsenti suurust langetamist.

Tarbijale tähendaks see elektri lõpphinna langust. Täna on Eestil Euroopa Liidu liikmena kohustus taastuvenergia osakaalu suurendada. Kuna on näha, et suudame selle kohustuse täita, on meie eesmärk panna pidurit tarbija taskust makstavatele toetustele.

Kas Eestil on perspektiivi ja huvi minna lähitulevikus üle tuumaenergiale?

Hetkel on meil selle koha pealt olnud kaks rauda tules – esimene on rahvusvaheline koostöö, teine aga oma tuumaenergeetika programm. Kõige reaalsem oleks teha ühisprojekt Läti, Leedu ja Poolaga, mis sisuliselt tähendab, et Eesti kontrolli all ole-

vasse energiaportfelli lisanduks tuumaenergia. Kas Leedu projekti investeerida või mitte, peame otsustama 2012. aasta alguses.

IRLi PARLAMENDIFRAKTSIOON alustas maakonnaviisiitidega

Tegemist on traditsioonilise IRLi fraktsiooni väljasõiduga Riigikogu istungivabal nädalal, et külastada piirkondi üle terve Eesti. Väljasõidu eesmärk on kohtuda kohalike elanike, omavalitsuste, ettevõtjate ja haridusasutustega, et kuulata nende mõtteid nii kohaliku kui ka üleriigilise poliitika kujundamise osas. Maakondlikest visiitidest on osa võtnud mitmed IRLi juhtivpoliitikud, nende seas riigikogu esimees Ene Ergma, kaitseminister Mart Laar, IRLi Riigikogu fraktsiooni esimees Urmas Reinsalu ja erakonna peasekretär Priit Sibul. Parlamendifraktsioon külastas sügisesel istungijärgul Viljandi-, Rapla-, Lääne-, Hiiu-, Jõgeva- ja Tartumaad. Viljandimaal oldi ka väljas „Kuulamise telkidega“, kus elanikud said otse poliitikutega suhelda. Samuti jagati seal küsitluslehti, et teada saada, millega on kohalikud inimesed rahul ning mis neile muret valmistab. Näiteks andsid ka Marko Pomerants, Andres Herkel ja Tõnis Lukas erinevates maakondades õpilastele huvitavaid koolitunde.

Liisa-Ly Pakosta Rapla Ühisgümnaasiumi käsitööklassis

Urmas Reinsalu Noarootsi Gümnaasiumis põnevat loengut pidamas

Andrus Saare lasteaed Pillerpalli külastamas

Margus Tsahkna Tähtvere vallas esinemas

Toomas Tõniste ja Peeter Laurson ennast Virtsu sadamas toimuvaga kurssi viimas

Marko Pomerants Märjamaa Lihatööstusega tutvumas

Erki Nool kuulamas inimeste muresid ja rõõme Mustla turuplatsil

Aivar Kokk ja Ülo Tulik Jõgevamaal

Andres Herkel andmas koolitundi Miina Härma Gümnaasiumis

Ene Ergma külastamas Siimusti lastekodu

Kaia Iva Tähtvere vallas

VANEMAPENSIONIGA väärtustame laste kasvatamist

✦ Laste kasvatamine on lisaks suure rõõmu pakkumisele ka aega ning pühendumist nõudev töö.

Küsis: Linda Eichler

Noore inimese väärtushinnangud, suhtumine ja käitumismallid saavad alguse just kodust. Väärtustamiseks laste üleskasvatamist, kehtestame vanemapensioni 1. jaanuarist 2013. Vanemapensioni laiem eesmärk on mõjutada sündimuskäitumist positiivses suunas, et pakkuda lahendusi Eesti iibega seonduvatele probleemidele. Uurime Riigikogu sotsiaalkomisjoni esimehe Margus Tsahkna käest vanemapensioni kohta lähemalt.

Mida kujutab endast vanemapension ehk emapension?

Vanemapension on lastega seotud riigi poolt makstav pensionilisa, väärtustamiseks laste kasvatamist ja aitamiseks kaasa rahvastiku juurdekasvule. Tegemist on laste arvuga seotud reaalse pensionilisa, mis lisandub inimese tavali-

sele pensionile. Näiteks kahe lapse vanem hakkab aastas saada ühe kuu pensioni rohkem, ehk 13 pensioni aastas.

Mis on vanemapensioni eesmärk?

Vanemapensioni üks peamisi eesmärgi on muuta elukeskkond sündimust soosivaks. Paratamatult peab üks vanem jääma peale lapse sündimist mingiks ajaks tööelust kõrvale. See avaldab negatiivset mõju tema tulevase pensioni suurusele. Vanemapension aitab last kasvataval vanemal ära hoida tulevikus pensioni languse, mis on tingitud tööalase tulu mittesaamisest lapse kasvatamise perioodil. See aitab ära hoida vaesusriski sattumist, eriti just paljulapseliste perede puhul. Loomulikult, et emapensionil oleks

ka reaalne mõju, peab see olema märkimisväärse suurusega pensionilisa.

Samuti on vanemapension õiglane kõikide lastevanemate suhtes, sest see võrdsustab erinevate põlvkondade panust laste kasvatamisel. Näiteks hetkel on ebavõrdses

Vanemapensionit on võimalik saada mõlemal vanemal, nii emal kui ka isal.

seisus enne ja pärast 1991. aastat sündinud laste vanemad, kuna enne 1991. aastat sündinud lapse vanemad saavad juba praegu pensionilisa. Emapensioniga sarnane ebavõrdus kaob, kuna pensionilisa võimalus on tagatud kõigile lapsevanematele.

Miks muutus emapension vanemapensioniks?

Emapensionist sai vanemapension sellepärast, et seda pensionilisa on võimalik saada mõlemal vanemal, nii emal kui ka isal. Kumb vanemapensionit saada hakkab, tuleb omavahel kokku leppida. Kui on kasvatada mitu last, võib vanemapensionit omavahel ka jagada, ema saab ühe lapse ja isa teise eest. Kui üks vanematest peaks surema, hakkab vanemapensionit saada teine vanem.

Vanemapensionit laiem eesmärk on pakkuda lahendusi Eesti iibega seonduvatele probleemidele.

Mille alusel hakkavad lapsevanemad vanemapensionit saama?

Vanemapensionit on õigus saada kõigil vanematel, kes on vähemalt 8 aastat oma last kasvatanud ning on jõudnud pensioniikka. Vanemapensionit hakkavad saama ka tänased pensionärid, kes on lapsi kasvatanud.

Kust leitakse raha vanemapensionit jaoks?

Vanemapensionit rahastamine tuleb otse riigieelarvest vanemapensionit seaduse alusel, mis tähendab, et seda raha ei võeta teiste pensionide arvelt.

Kas vanemapensionit suurus sõltub ka töötasust või oleneb saadav summa ainult laste arvust?

Vanemapension on seotud ainult laste arvuga ja selle suurus

sõltub sellest, milline on pensionit aastakoeffitsient.

Oleme säärase pensionilisa Euroopas esimesed. Kas on ka plaan seda propageerida muudes EL-i liikmesriikides?

Jah, me oleme esimene riik, kes sellisel kujul oma laste kasvatamist väärtustab ning kavatsame oma kogemusi hakata ka mujal Euroopas tutvustama. Vanemapensionit vastu on huvi tundnud meie partnererakonnad Euroopa Rahvaparteist, mistõttu on plaan seaduse menetluse ajal korraldada ka rahvusvahelisi konverentse, kus seda teemat põhjalikumalt käsitletakse ja kogemusi jagatakse.

VANEMAPENSION JAGAB EAKAD KOLME GRUPPI

Võimuleppe kohaselt hakkab iga lapse üks vanem pensionile jõudnuna saada iga lapse eest vanemapensionit. Konkreetne pensionilisa arvutamise valem sõltub sellest, millisel aastal laps sündis.

	Enne 1991. aastat sündinud lapse vanem	Aastatel 1991-2012. Sündinud/sündiva lapse vanem	2013. aastal ja hiljem sündiva lapse vanem
Praegune kord	2 staažiaastat (104,4 €)	0 staažiaastat	Laps pole veel sündinud
Kord aastatel 2013-2014	2 staažiaastat (104,4 €)	2 staažiaastat (104,4 €)	4% keskmisest palgast 3 aasta jooksul + intressid
Alates 2015. aastast	2+1 2 staažiaastat +1 aastahinne (104,4+52,2 €=156,6 €)	3 aastahinnet (156,6 €)	4% keskmisest palgast 3 aasta jooksul + intressid

Selgitus: Pole vahet, kas kasutada arvutamisel staažiaastat või aastahinnet, sest rahaliselt teeb see sama välja - aastas 52,2 € Seega, tüüpilisel praegusel pensionäril on lisaraha oodata alates 2015. aasta alguses ja seda aastas 52,2 €.

NAIS- JA MEESE- KÜSIMUSTEST tänapäeval ning mõistusega

✦ Ühiskond koosneb nii meestest kui ka naistest ning sellepärast on soovahelised suhted üks ühiskonna alustalasid.

Tekst: Annely Akkermann, IRLi Naiskogu juhatuse liige

Ühiskond ja selle normid muutuvad – ning koos nendega ka soonormid. Soonormid on ka muudetavad, teadlikult ja toetudes uuringutele ning ühiskonna arengueesmärkidele.

IRLi ideoloogiline alus põhineb konservatiivsel maailmavaatel, mis tähendab, et meie eesmärgiks ei ole mitte võrdsus, vaid erinevate sugupoolte võrdne kohtlemine. Mehed ja naised on erinevad, kuid neid tuleb kohelda võrdselt. Maks-tavõrdse töö eest võrdset tasu, võtta vastu koolidesse vastavalt võime-tele, võtta tööle vastavalt kompetentsile ja mitte teha vahet sootunnuste alusel. Oluline on hinnata iga inimest individuaalselt sõltuvalt tema töökusest, võimekusest ja sobivusest konkreetse ametisse.

Võrdsuse vastandsõna on ebavõrdsus, mitte erinevus.

Kaasaegsetes demokraatlikes riikides on juurdunud arusaam, et kõik inimesed on võrdsed. Ka Eesti Vabariigi Põhiseadus sätestab, et kõik on seaduse ees võrdsed. Kedaagi ei tohi diskrimineerida soo tõttu.

Samas on mehed ja naised erinevad ning erinevuste eiramine õhutaks hoopiski ebavõrdsust. Tä-

napäeval ei tähenda võrdsus poliitilise terminina meeste ja naiste ühetaolisust, vaid erinevust.

Võrdsete võimaluste vastand on ka põhjendamatu võrdsustamine, mis lahendab olukordi vaid näiliselt. Kõigi „ühe lauaga löömine“ eirab inimeste erinevust ja individuaalsust. Konservatiivne maailmavaade toetab isiksusi, nii eestvedajaid kui järele aitajaid vajavaid, ja kiidab ise hästi hakkama saavat kesklassi, mis tänases Eestis võiks olla märgatavalt suurem osa ühiskonnast.

Võrdne kohtlemine põhineb erinevuste arvestamisel.

Tänapäevases poliitilises mõistes tunnistab võrdsus meeste ja naiste vahelisi erinevusi, kuid konkreetse valdkonnas on see kuulutatud ebaoluliseks.

Näiteks parlamenti valides ei ole oluline sugu, vaid kõigil on õigus kandideerida ning igal on valimistel üks hääl. Naised võivad soovi korral astuda armeeteenistusse ja meestel on õigus saada puhkust seoses lapse sünniga.

Need muutused ühiskonnas on toimunud üsna hiljuti, viimase 150 aasta jooksul. Võib-olla valitses matriarhaat Eestis enne

ristiusu omaks võtmist, kuid viimastel aastasadadel päädis naiste otsustusvabadus ka Eestis sellega, kuidas kodutöid korraldada ja mida lõunaks valmistada. Eestis hakati tütarlapsi lubama gümnaasiumisse ja ülikooli pisut rohkem kui 100 aastat tagasi. Tänapäevased haritud naised peaksid olema tänapäevaste ideede eest võidelnud naiste ja ka meeste eest, isegi kui tagasi vaadates tundub, et mõnikord mindi ka liiale. Küllap tänu neile on tänane Eesti selgelt naiste ja meeste võrdset kohtlemist hindav ühiskond.

Madal sündimus ei ole mureks ainult Eestis, vaid see on probleem kogu Euroopas, mistõttu otsitakse perepoliitilisi võimalusi sündimuse tõstmiseks paljudes riikides. Viimastel aastatel on Eestis seadusandlust aktiivselt täiendatud perepoliitiliste meetmetega ja on väga positiivne, et enamus neist meetmetest on sooneutraalsed, mis tähendab, et väikelapse kasvatamiseks võivad võtta puhkust nii ema kui ka isa või jagada seda omavahel osade kaupa.

IRLi eestvedamisel hakatakse alates 1. jaanuarist 2013 maksma vanemapensioni, mille kehtestamisega väärtustatakse senisest enam laste kasvatamist. Vanemapension aitab last kasvataval vanemal ära hoida tulevikus pen-

sioni languse, mis on tingitud tööalase tulu saamata jäämisest lapse kasvatamise perioodil.

Iga koolist või tööturult väljalangenud mees või naine on kaotus ühiskonnale.

Nüüdseks on jäänud soouuringute keskendumine üksnes naistele ning nende vastu suunatud diskrimineerimise esiletõusmine ja kritiseerimine 1970ndatesse aastatesse. See on sugupoolte uurimise tasakaalutu kallutamine ühte äärmusesse, mida tavaliselt esitatakse üliemotsionaalselt, vastandudes meestele ja unustades sugupoolte vahelised erinevused. Halb sooritus diskrediteerib eesmärki, nagu ütleb professor Maaja Vadi.

Tänapäevases Eestis on sugupoolte uurimisel ühtviisi tähtsad nii kõrgharitud naiste kui ka hariduseta meeste töötus, nii naisõpetajate suur osakaal kui ka poisslaste kehv õppeedukus koolis, nii naiste ja meeste palgalõhe kui ka meeste vilets tervis ja lühike eluiga.

Kõik eelmainitud valupunktid vajavad uuringutele toetuvat lähenemist, sest vastasel juhul raisatakse lihtsalt ühiskonna ressursse ja kahandatakse inimeste eluõnne.

Sugupoolte uurimine on üsna noor teadus, kuid ühiskonnal ter- vikuna on sellest palju õppida.

Foto: Indrek Arula

EESTI RAHVVA

püsimise tagavad tugevad perekonnad

✦ Eesti Vabariigi põhiseadus ütleb, et perekond rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alusena on riigi kaitse all.

Tekst: Priit Sibul, Riigikogu kultuurikomisjoni liige ja IRLi peasekretär

Eesti Vabariigi põhiseadus ütleb, et perekond rahva püsimise ja kasvamise ning ühiskonna alusena on riigi kaitse all. See tundub olevat piisavalt selge sõnastus, kuigi kahjuks tuleb tõdeda, et mitte kõik ei soovi seda ühesuguselt mõista. Igale Eesti käekäigust huvitatud inimesele on üsna hästi teada meie iibe- ja demograafiline seis. Meie koalitsioonipartner kordab järje-

pidevalt, et aastaid tagasi ühiselt algatatud ning rakendatud vanemahüvitis on lahendus. Ometi teame me, et pelgalt vanemahüvitis pole lahenduseks. Loomulikult on see üks meede, nii nagu ka hetkel menetluses olev vanemapension. Need on finantsilised meetmed, mis väärtustavad vanemaks olemist ja aitavad kompenseerida laste kasvatamise ajal vähenevaid sissetulekuid.

Aga ainult rahaga me olukorda ei paranda. Vaja on olulist muutust mõtlemises, me peame väärtustama lasterikkust. Ei ole ju saladus, et pigem valmistab täna imestust, kui peres on kolm või enam last. Pererahvalt küsitakse ka naljatamisi, kas nad rasestumisvastastest vahenditest ei ole kuulnud? Tõde on aga tegelikult ju vastupidine. Just nendele inimestele kel peres kolm või enam last, peame me ole-

ma tänulikud. Just need inimesed ja pered hoiavad ülal tänast pensionisüsteemi. Ligi 14% on Eestis neid naisi kelle peredes on kolm või enam last ja nende lapsed moodustavad 33% kõigist Eesti lastest.

Pikka aega on rahvastikuteadlased ja teised autoriteetsed isikud juhtinud tähelepanu sellele, et Eesti rahvas on hääbumas. Õige pea algava rahvaloenduse tulemusena saame me teada, palju meid tänaseks tegelikult on. Nimetatud rahva hääbumisel on kaks põhjust, esiteks väga madal sündivus ning teiseks emigratsioon. Kui viimase kohta õnnestub meil ehk täiendavat ja tõest infot just rahvaloendusest saada, siis madala sündivuse kohta on meil info küllaldane. Kui immigratsioon ja emigratsioon kõrvale jätta, on rahvastiku taastootmiseks tarvis 2,3 lapse sündimise iga fertiilses eas naise poolt. 2010. aastal sündis Eestis aga iga fertiilses eas naise kohta 1,64 last. Selles osas ei erine me Euroopa Liidu keskmisest oluliselt. See tähendab, et meil sünnib vajaliku 22 000 lapse asemele igal aastal umbes 15 000 last. Iga põlvkond on seetõttu rohkem kui nel-

Kümne aasta pärast väheneb laste arv jällegi järsult, sest vähemaks on jäänud neid mehi ja naisi, kes võiksid lapsi saada. Miljoni eestlase asemel on siis 600 000 ja kahekümne viie aasta pärast kukume järgmisse auku jne.

Meie keele ja kultuuri säilimine sõltub aga ennekõike ja ainult sellest, kui palju meil Eestimaal eestlasi elab, meie keelt kõneleb ja kultuuri kannab. Keegi teine ei saa meie eest demograafia probleeme ära lahendada. Kui kogu sõnavaht kõrvale jätta ja kiretult numbreid vaadata, peaks olema ju selge, et kui tahame riigi ja rahva ning kultuuri säilimist, peame midagi tõsiselt ette võtma. Sellest tulenevalt saab järeldada vaid üht: on ülimalt viimane aeg tegeleda tõsiselt põhiseaduses sõnastatud eesmärkide püstitusega. Vaid perekond on see institutsioon, mis saab tagada rahva püsimise ja kasvamise. On sisuseletusetagi selge, et sellise perekonna saavad moodustada vaid mees ja naine. Seda enam näib kummaline viimasel ajal ühiskonnas ja koalitsiooni-

selleks küllalt laialdased valiku võimalused.

Perekonna institutsiooni on vaja ühiskonnas senisest enam väärtustada. Esimene eeldus selleks on, et valitseks selgus selle

Vaid naisest ja mehest koosnev perekond on see institutsioon, mis saab tagada rahva püsimise ja kasvamise.

osas, et pere koosneb mehest, naisest ja olemasolu korral lastest. Kuivõrd 58% lastest sünnib Eestis väljaspool registreeritud abielu, siis peame mõtlema, millised meetmed aitaks kaasa kooselude aktiivsemale registreerimisele. Kindlasti ei arva ma, et abielud jäävad registreerimata raha vähesuse tõttu, aga üks lihtne ja konkreetne võimalus on kaotada abielu registreerimiselt riigilõiv ning vabastada inimesed abiellumise järgselt vajalike dokumentide ümbervormitamise tasust. See on kõige lihtsam viis riigil oma suhtumist näidata.

Professor Taagepera on öelnud, et sellises olukorras, kus mehed „jõlguvad“ ei olegi võimalik, et naistel tekiks kindlus ja stabiilsus perekonna suhtes. Sellises olukorras on väga ebatõenäoline, et sünnib laps. Veelgi naivsem on loota, et neid mitu sünniks. Arvestades konteksti on oluline, et meie haridussüsteem toetaks soorolle. Koolis on võimalik õppida kõiksuguseid asju, aga ei koolis ega kusagil mujal ei räägi keegi sellest, kuidas olla hea ema või isa, kuidas lapsi kasvatada.

IRL on tänases parlamendis ainus erakond, kes ei toeta sotsiaalsete koostööde reguleerimist seadusandlikul tasandil. Meie jaoks on oluline riigi ja rahva säilimine ning kasvamise. Selle ainsaks võimaluseks on tugevad perekonnad.

Kui kedagi üldse on vaja täiendavate seadusega kuidagi kaitsta, siis need on lapsed.

jandiku võrra eelmisest väiksem ja nõnda see jätkub, kui ei toimu olulist ja jõulist muutust. Esialgu ei tähenda see kohe rahvaarvu langust, sest meie rahva keskmine vanus õnneks siiski kerkib. Seda valusamalt tunneme seda mõne aja pärast, kui vanem ja suuremaarvulisem põlvkond sureb. See võib olla üheks põhjustest, miks seda probleemi juba täna piisavalt tõsiselt ei käsitleta. Aga see pole nõnda, ka professor Taagepera on mitmel korral sellest kirjutanud. Demograafiline auk on selline auk, mille põhjas on omakorda auk.

partneri poolt ärgitatud mõttevahetus perekonna kui institutsiooni ümbermõtestamisele. On räägitud nii vajadusest seadustada sotsiaalsete koostööde kui ka sooneutraalsest koostöökordadusest. IRL arutas seda teemat ka oma eestseisuse koosolekul ning meie ühene seisukoht oli konkreetne – soovime olemasoleva seadusandliku olukorra jätkumist. Kui kedagi üldse on vaja täiendavate seadusega kuidagi kaitsta, siis need on lapsed. Vanematel on täna seaduses oma suhteid võimalik abiellumise läbi reguleerida. Tänapäevane seadus annab

MIDA TOOB 2012. AASTA Euroopa Parlamendis?

✦ Aasta 2012 tähendab EL-ile tervikuna murrangulist aastat.

Tekst: Tunne Kelam, Euroopa Parlamendi liige

Uude aastasse astume teadmise, et meil pole majanduse ja rahanduse vallas tegemist ajutise turbulentsiga, vaid võimsa tsükloniga, mis paneb kogu Euroopa koostöösüsteemi õmblustest ravigema. See on tõstatanud täie tõsidusega küsimuse selle koostöö tulevikust ja usaldusväärsusest.

Finantskriis, mille sümboliks on Kreeka ning mille keskseks võitlusareeniks jääb EL-i eelarve, kuhu mitte kõik riigid ei taha ega suuda samal määral panustada, kõnelemata liikmesriikide panuse suurendamisest, hakkab mõjutama kõiki järgmiste aastate otsuseid. Arvestades EL-i alusle-

pinguid, ei ole suurem eelarvekärpimine EL-i tasandil siiski tõenäoline. Samas vajavad hädasti jõulisemat finantseerimist mitmed olulised valdkonnad, kaasa arvatud teadusuuringud ja innovatsioon, küberkaitse koordineerimine, energiaturvalisus ning ühtse energiaturu loomine, samuti EL-i ühtne välis- ning naabruspoliitika.

Euroopa Parlamendi ülesanne jätkuva kriisi oludes on tugevdada oma rolli EL-i põhiväärtuste ning ühispoliitikate eest seisjana. Eesti vanasõna - võlg on võõra oma - on aastakümneid hoolimatult ignoreeritud, seda eriti lõunapoolsetes liikmesriikides. Aastasse 2012 as-

tub Euroopa kainenend arusaamaga, et põhiväärtustega nagu tulude ja kulude tasakaal, nagu usaldusväärsus oma kohustuste täitmisel, ei ole võimalik mängida lühiajaliste valimislubaduste nimel.

Suurim oht järgmise perioodi vältel on tõsiasi, et jätkuva kriisi olukorras kipuvad liikmesriigid senisest enam võitlema omaenda riiklike huvide eest, millega enamusel juhtudel nõrgestatakse EL-i ühispoliitika. Sellise kahepaikse käitumise jätkumine on mitte üksnes lühinägelik, vaid EL-i usaldusväärsust otseselt õõnestav, kahjustades pikemas perspektiivis liikmesriike endid.

Pea väga oluliseks, et EP seisaks ühtsemalt ja tugevamini solidarsuse eest EL-i eri programmide rahastamisel. Ei ole ju normaalne, kui teadusprogrammist saavad n-ö vanad liikmesriigid 96% ja ülejäänud 4% jäävad 12 uuele liikmesriigile omavahel jagada. See on selge näide, et kui juba stardi-positatsioon on nii ebaõiglane, siis ei saa liikmesriigid areneda samal kiirusel ning samadel alustel,

2011. a oktoobris esitles Euroopa Komisjon EL-i tulevast põllumajanduskava, järge on ootamas regionaal- ja ühtekuuluvuspoliitika, samuti EL-i uus eelarveperiood, mille alguseks on aasta 2014. Eesti saadikud Euroopa Parlamendis on juba alustanud võitlust õiglasema ja ühtlasema tulevase EL-i põllumajanduspoliitika eest. Jätkame kindlasti sama liini ka ühtekuuluvuspoliitika teemal.

EL-i välissuhetes kipub pahahti unustusse jääma lihtne, kuid põhjanev fakt, et EL ei saa loota edule ilma Atlandi-ülese majandus- kui ka poliitilise koostöö otsustava tugevdamisega. Teisi sõnu olukorras, kus majanduskriis ning kolmandate jõudude mõju kasv maailmas mõjutab võrdset Euroopat kui ka USA-d, on esmane terve reaktsioon igati tihendada partnerlust Ameerika Ühendriikidega.

Araabia kevade, Valgevene ja hetkel veel enamgi Ukraina arengute valguses on hakatud ümber hindama EL-i naabruspoliitikat. Meie jaoks on tähtis, et naabrusuhted ja vahendid ida ja lõuna vahel oleksid tasakaalus ning et uued araabia revolutsioonid ei nõrgestaks toetust ida-poliitikale. Ukraina kui ka teiste idapartnerluse riikide suhtes on seni aetud ebalevat poliitikat - olete teretunud küll, aga ega teid väga Euroopaga liituma ei oodatagi. Seetõttu lasub idapartnerite demokraatliku arengu tagasilööki eest kaas-

vastutus ka Euroopal, kes pole suutnud tõestada oma valmisolekut neid täie rauaga ja pühendumisega aidata.

Minu jätkuvaks teemaks on küberkaitse ja küberjulgeolek. 2011. a. on küberteemadega tegelemine järsult muutunud üha olulisemaks. Kui veel paari aasta eest oli selle teema üheks eestvedajaks Eesti, siis sel aastal toimub pea iga kuu mõni küberkaitse teemaline konverents. Osalesin ainsa Europarlamendi esindajana Ungari eesistumise ajal sealse kaitseministeeriumi korraldatud küberkaitse alasel rahvusvahelisel konverentsil. Probleem on selles, et kõigile aruteludele vaatamata puudub EL-il ja selle liikmesriikidel senini ühtne lähenemine ning tõhus omavaheline koostöö. Tõenäoliselt vajab EL ka küberkaitse koordinaatori ametikohta.

Murrangulistel aastatel on tarvis sihikindlust ja kindlameelsust, et julgeda vastu võtta põhimõttelisi ja kaugeleulatavaid otsuseid, mis ei saagi olla populaarsed, kuid võivad taastada EL-i olulisi väärtusi - usaldusväärsuse.

Järgmine aasta on väikeriikide aeg. Just mitmed väikeriigid nagu Eesti ja Läti on osutanud,

www.kelam.ee
Tunne Kelami koduleht

www.maailmavaade.ee
ajakiri "Maailma vaade"

www.eppgroup.eu
ERP fraktsioon Euroopa Parlamendis

www.epp.eu
Euroopa Rahvapartei

facebook / Euroopa Parlamendi saadiku Tunne Kelami büroo

et võlakriisi sattumine pole vältimatu, või et sellest on võimalik lühikese ajaga välja tulla. Ning ei maksa unustada, et majanduse elavdamise parimaks vahendiks on asuda tõsiselt ellu rakendama EL-i põhivabadusi, esmajoones ühisturгу. Ainuüksi teenusteturu täielik avamine ning digitaalturu võimaluste ära kasutamine pakub usaldusväärsed hoovad kriisist väljatulekuks. Ning Eesti kodanikele on samuti oluline teada, et ühine välis- ja kaitsepoliitika ning energiasolidarsuse põhimõtte kehtestamine suhtlemises kolmandate partneritega tuleb kasuks esmajoones just meiesugustele.

MULTIKULTUURSUSEST ja tänavarahutustest

✦ Multikultuursuse puhul on oluline eristada kahte tasandit – multikultuursus ühiskonnas ja multikultuursus kui ideoloogia.

Tekst: Mart Nutt, Inimõiguste Instituudi juhatuse esimees

Multikultuursus kui ideoloogia on aga sotsiaalpoliitiline käitumisjuhend, kuidas riik ja põliselanikud peaksid immigrante kohtlema.

Käesoleval sajandil on muutunud Euroopa linnades võrdlemisi sagedaseks immigrantipäritolu noorte korraldatud tänavarahutused. Mitte, et neid varem poleks olnud, kuid sagedusmäär ja ulatus on nähtavalt kasvanud. Kohati on rahutused omandanud masirahutuste ulatuse. Kas siin on määrav vastava maa enda traditsioon, mille immigrantnoored on üle võtnud, või on põhjuseks nende noorte olukord, mis ei leia väljapääsu muus kui autode ja kaupluste rüüstamises, akende lõhkumises ning äärmuslikul juhul ka inimete kallal vägivaltatsemises?

Käesoleva aasta algupoolel tõdesid kaks Euroopa konservatiivset tippoliitikut Saksamaa liidukantsler Merkel ja Briti peaminister Cameron, et „multikulti on läbikukkunud“. See avaldus oli Euroopa vasakpoolsetele šokk, kuna multikultuursuse ideoloogia on olnud sotsialistidele „universaalne lahendus“ lõimimiseks juba paar-kolm aastakümnet. Kuid tõe auandes ei olnud Merkel ja Cameron sugugi mitte esimesed pääsukesed. Prantsuse konservatiivist president Sarkozy oli sellelaadseid avaldusi teinud juba varem. Tugev multikultuursuse kriitik juba 15 aasta tagant oli aga hoopis vasakpoolne ise, Briti leiboristist peaministri Blairi nõunik

ja tema meeskonna põhiline ideeline aju Anthony Giddens, kes rõhutas, et multikultuursus ei paku immigrantidele mingit lahendust, ent tekitab põliselanikes ohutunde ning seetõttu hoopiski suurendab, mitte ei vähenda pingeid elanike rühmade vahel.

Mehhaaniliselt multikultuursust ja tänavarahutusi siduda on kindlasti ekslik ja ega keegi ei saa öelda, et kui multikultuursust ei oleks kunagi ha-

katud viljelema, siis tänavarahutused oleksid jäänud olemata. Põhjuslik seos nende kahe nähtuse vahel on üksnes oletatav ja võib-olla ka ekslik. See aga ei tähenda, et neid seoseid ei tasuks tähelepanelikult analüüsida.

Esmalt aga täpsustame, kellest ja millest me räägime. Immigrantnoorte puhul ei räägi me tegelikult noortest, kes on võõrsilt tulnud ja pole uute oludega kohanenud. Põhiliselt on tegemist ikkagi teise või kolmanda põlvkonna immigrantidega, kes ei ole võib-olla oma päritolumaal kunagi käinudki, kellel on tihtipeale asukohamaa kodakondsus ja kes valdavad vabalt riigikeelt, kuna nad on ainult riigikeeles kooliharidust saanud. Emakeel kuulub rohkem perekonna ja tuttavate ringi.

Multikultuursuse puhul on oluline eristada kahte tasandit – multikultuursus ühiskonnas ja multikultuursus kui ideoloogia. Ühiskonnas eksisteeriv multikultuursus on pigem faktiküsimus, mida aruteludega, kas multikultuursus on hea või halb, ei muuda. See on kujunenud erinevate rahvaste kooselu tulemusena ja muutunud aktuaalseks koos massilise immigratsiooniga rikkaste riikidesse.

Multikultuursus kui ideoloogia on aga sotsiaalpoliitiline käitumisjuhend, kuidas riik ja põliselanikud peaksid immigrante kohtlema. Kui poliitikud kritiseerivad „multikultit“, siis peavad nad silmas just viimast. Lühidalt ja kokkuvõtlikult tähendab multikultuursuse ideoloogia, et põliselanikud peavad kujundama ühiskonda ümber vastavalt immigrantide vajadustele ja soovidele, et nad tunneksid end koduselt ja täisväärtuslike ühiskonna liikmetena. Üks levinud multikultuursuse loosung, mida ka Eestis päris palju koratakse on, et „lõimumine ei tähenda sisserännanute muutumist vastavalt meie ühiskonnale, vaid lõimumine tähendab meie kõigi muutumist, st ka ühiskonna ja põlisrahva muutumist“. See arusaam vastandub kon-

servatiivsele põhimõttele, et „minu kodu on minu kindlus, püha ja puutumatu ning külaline ei tohi tulla mitte oma korda kehtestama, vaid peab austama seda korda, mille järgi elab pererahvas“.

Kuni multikultuursuse ideoloogia oli paberil, näis kõik ilus ja huumanne. Selle rakendamisel ilmnesid aga mitmed probleemid. Esiteks, mitmed immigrantide tavad ei olnud kohandatavad õhtumaiste väärtushinnangutega (see pole mõeldud üldistusena, vaid spektri väljatoomisena), näiteks mitmenaisepidamine, naise allutatud roll perekonnas, naiste ümberlõikamine, sunnivii-siline riietus ja abikaasa valik jms. Tolerantsus muu usu ja lojaalsus asukohamaa suhtes ei olegi lubatud. Põliselanikel tekitas see aga ohutunde, et nende väärtushinnangud seatakse ohtu. Juurutatud poliitkorrektsus tembeldas põliselanike argumentid aga ksenofoobiaks. Kuna nn peavoolu parteid ei tihanud põliselanike huvidest enam üldse rääkida, sh konservatiivid, kartes jaburaid süüdistusi rassismis ja võõravihas, hakkas kasvama äärmuslike ja populistlike parteide toetus. Tulemuseks oli, et rahul ei olnud keegi. Immigrantide arvates ei tulnud neile piisavalt vastu ja solvumistunne süvenes. Olukord oleks olnud immigrantide suhtes ausam, kui neile oleks kohe selgeks tehtud, millised on selle maa reeglid ja kui nad ta tahavad sellel maal elada, siis peavad neid reegleid ka austama, meeldib või mitte. Põliselanikud aga tunnetasid, ei järkjärgult kaotavad nad oma kodumaa ning see pigem suurendas kui vähendas vastumeel-sust immigrantide suhtes.

Tänavarahutustel on sama pikk ajalugu kui tänavatel. Asja võib ju näha ka nii, et immigrantid võtsid üle asukohariigi tänavarahutuste traditsiooni. Fronde'i ja 1848. a barrikaadid Pariisis, 1968. a hipiliikumine ja tudengirahutused – Euroo-

pa ja Ameerika tunnevad neid hästi. Kas Pariis 2005 lihtsalt kordas seda? Prantslased nendes rahutustes ei osalenud, üksnes immigrantid. Mis oli aga London 2011? Need ei olnud üldsegi mitte immigrantide rahutused, seal mürgeldasid kõik. Ehk isegi rohkem inglased kui immigrantid. Head seletust Londoni rahutuste kohta ei ole keegi suutnud seni anda. Ilmselt on siin tegemist supiga, mille komponendid on heaoluühiskonna tekitatud ükskõikus ja sihitus ning globaliseerumise tulemusena kujunenud kultuuriline kirevus. Kui varem arvati, et rahutuste põhjuseks on üksnes rahulolematuse, siis London tõestas, et nii see ei pruugi olla. Inimesed, kes röövisid ja lõhku-

Kui varem arvati, et rahutuste põhjuseks on üksnes rahulolematuse, siis London tõestas, et nii see ei pruugi olla.

sid, ei viirenenud vaesuses, õigusetus olukorras ja meeletu tagakiusamise all. Vastupidi, neil olid kõik hädavajalikud tingimused normaalseks eluks olemas. Nii et rahutuste põhjuseks võib olla ka lihtsalt tegevusetus, karjainstinkt ja inimese hinge tume pool. Kuidas õhtumaad sellest supist välja tulevad, ei osa ilmselt keegi öelda.

Immigrantide arv Euroopas kasvab ja pöördumatult. Euroopa jääb loodetavasti edaspidigi demokraatlikuks, mis tähendab, et meelevaldused on lubatud. Kindlasti kasvavad mõned meelevaldused üle rahutustest ja immigrantid ei jää sellest kindlasti kõrvale, eriti kui neid vaevab kõrge tööpuudus, tegevusetus ja süvenev identiteedikriis. Multikultuursus ei suuda sellisele arengule paraku pakkuda lahendusi. Tuleb ikka tagasi pöörduda äraproovitud konservatiivsete väärtuste ja meetodite juurde.

ROHELISE RAAMATUGA

sinise esmaspäeva vastu

Tekst: Kaia Iva, Riigikogu kultuurikomisjoni liige

IRLi programmis rõhutame: „Meie eesmärk on turvaline pereelu, õnnelik lapsepõlv igale lapsele, Eesti riigi ja rahva jätkumine nüüd ja tulevikus”. Minu hinnangul on selle saavutamise eelduseks kainem Eesti!

Suur osa õnnetusi on seotud joobes olekuga. Valdav osa perevägivallast sünnib viinauimas. Liiga suur osa meie ühisest ravirahast kulub alkoholiga seotud haiguste ja vigastuste ravimiseks. Esialgu märka-

matult, kuid kõige rohkem kahjustab alkohol alla 21-aastaseid noori.

Eestis on alkoholi tarbimine viimase kolme aastaga langenud neljandiku võrra: 12,6 liitrit puhtalt alkoholiilt 9,7 liitrile inimese kohta. Selle tulemusena on joobes juhtide osalusel toimunud liiklusõnnetuste arv vähenenud 521-lt 146-le, neis hukkunute arv vähenenud 79-lt 11-le ja vigastatute arv vähenenud 722-lt 222-le.

Needki faktid peaksid meid innustama astuma uusi samme. Kõige tähtsamad on väärtushinnangud, võimalus eneseteostuseks nii tööl kui ka huvialade kaudu, eeskujud ning keskkond, mis ei ürita näidata alkoholi probleemide lahendajana.

Uuringutega on kindlaks tehtud, et üksikutel karmidel meetmetel ei ole märkimisväärset mõju. Vaja on rakendada mitut abinõu korraga ja pikema aja jooksul. Tuleb silmas pidada, mis juhtub salaviinaturul, kuidas levivad narkootikumid, kuidas asendub reklaam muude turundusvõtetega. Seepärast on piirangutest endist tähtsam arusaam, mis on nende eesmärk ja millised on tagajärjed siis, kui valime muu-gava mitteotsustamise.

Ühiskonna suhtumise ja väärtushinnangute kujundamiseks ning seadusandlike otsuste tegemiseks oleme alustanud alkoholipoliitika „roheline raamatu” loomist. Selles dokumendis kirjeldatakse ja analüüsitakse olukorda, töötatakse välja ettepanekud muudatusteks ning probleemide lahendamiseks. Oluline on kõigi osapoolte, ülikoolide ja instituutide, alkoholi tootjate, müüjate ja reklaamijate, kodanikuühenduste ja erialaliitude kaasamine.

Sotsiaalministeeriumi juhtimisel peaks roheline raamat valmima 2012. aasta lõpuks. Tempo pole siin kõige olulisem. Tähtis on, kui tugevad saavad olema kokkulepped abinõude elluviimiseks ning kui hästi suudame neid inimestele selgitada.

Kaia Iva eelistab perega ühiselt ettevõetud piparkoogitegu kui et ajaviidet veiniklaasi taga

VIKTORIIN

Kontrolli oma teadmisi, kas Sina oled kursis erakonna tegemistega, vastates viiele küsimusele.

1. Millal toimuvad IRLi parlamendifraktsiooni maakonnaviisiidid?

- A) Riigikogu istungivabadel nädalatel
- B) Riigikogu kolmandal istunginädalal
- C) Iga kuu teisel esmaspäeval
- D) Riigikogu teisel istunginädalal

2. IRLi uue kontori aadress on?

- A) Viru tn 4
- B) Wismari tn 12
- C) Paldiski mnt 13
- D) Narva mnt 13

3. Milliselt leheküljelt ajakirjas on see pildifragment pärit?

4. Millal hakkab kehtima vanemapension?

- A) 1. jaanuar 2015
- B) 15. detsember 2012
- C) 1. jaanuar 2013
- D) 15. detsember 2013

5. Kus toimub IRLi Suurkogu?

- A) IRLi uues kontoris
- B) Saku Suurhallis
- C) Nokia Kontserdimajas
- D) Estonia Teatris

Küsimuste vastuseid ootame 15. veebruarini aadressil vastus@irl.ee. Õigesti vastanute vahel loosime välja kaks PILETILEVI kinkekaarti väärtusega 20 eurot.

IRLi SUURKOGU 2012

Sinu hääl. Eesti tulevik.

**On aeg teha olulisi otsuseid.
On aeg seada uued sihid.
On aeg kujundada tulevikku.**

Selleks on vaja Sind, kallid mõttekaaslased!

**Erakond IRL ootab oma liikmeid 2012. aasta Suurkogule
28. jaanuaril algusega kell 12
Tallinnas Nokia Kontserdimajas.**

Kohtumiseni!